

СЕКЦІЯ 3

ВИКОРИСТАННЯ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ФАКТОР ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИПУСКНИКІВ ВНЗ

Волковецька С. В.

кандидат юридичних наук,

*в.о. завідувача кафедри соціальних комунікацій та права
Івано-Франківський національний технічний університет
нафти і газу*

м. Івано-Франківськ

ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Постановка проблеми. Провідним орієнтиром нового тисячоліття в суспільстві знань постають гуманізація та інтелектуалізація соціальних відносин, а першочергового значення набувають знання та інформація. Актуальність проблеми обумовлюється перетворенням освіти на один з вирішальних соціокультурних чинників інформаційного суспільства. З огляду на динамічні зміни у сучасному світі з жорсткою конкуренцією, які детермінували нові вимоги до рівня освіти, професійної підготовки і компетентності фахівців, сьогодні на національну вищу освіту покладається завдання формування сучасної національної еліти, здатної забезпечити самовідтворення нації та розвиток інноваційного потенціалу.

Завдяки освітньому процесу й науковим здобуткам формується інтелектуальний потенціал нації, зростає економічний прогрес, посилюється обороноздатність і конкурентоспроможність держави. Наука, а особливо освіта, не лише здійснює вплив на соціум, а й виконує його запити. На сьогодні одним із пріоритетів для держави є проведення системних і якісних реформ у цій галузі з тим, щоб посісти гідне місце у світовій спільноті. Зокрема, важливим є питання інтеграції нашої країни до загальноєвропейського простору вищої освіти. У процесі реалізації зазначеного наміру потрібно модернізувати українську модель освіти з

урахуванням загальноосвітніх і європейських тенденцій розвитку, власного історичного досвіду та водночас внутрішньої ситуації в країні. Ігнорування того чи іншого фактору може спричинити дисбаланс між очікуваним і отриманим. З огляду на реалії сьогодення системні реформи освітньої галузі мають, зокрема, пришвидшити національну і політичну консолідацію суспільства, сприяти його духовному розвитку, створити відповідні умови для формування високопрофесійної, самодостатньої особистості – патріота своєї країни.

Обумовленість суспільного прогресу, соціальної рівноваги і гармонійного розвитку особистості рівнем освітнього і наукового потенціалу країни ставлять на порядок денний необхідність формування сучасної національної стратегії розвитку України, в якій освіта в цілому і вища освіта, зокрема, розглядаються як вищий національний пріоритет. Вважаємо, що євроінтеграційні устремління України потребують правового забезпечення адаптації національної системи вищої освіти до сучасних потреб та вимог європейського освітнього простору зокрема.

Згідно з нормами недавно ухваленого Закону «Про вищу освіту» держава в особі Міністерства освіти і науки, сповідуючи принципи автономії вищих навчальних закладів, не усувається від політики в освітній галузі й забезпечення національних інтересів, навіть від управління. Передаючи права на самоврядування навчальним закладам, вона повинна вимагати від них не лише підготовки професіоналів, а й патріотів. У законі чітко зазначено, що навчальний процес має передбачати виховання гармонійно розвиненої людини (розділ IX, ст. 47, п.1) [2], а завданням вищої є «формування особистості шляхом патріотичного, правового, екологічного виховання, утвердження в учасників освітнього процесу моральних цінностей, соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності» й «збереження та примноження моральних та культурних цінностей і досягнень суспільства» (розділ VI, ст. 2, п.4,7) [2]. У визначенні поняття компетентності випускників, окрім того, сказано, що вони повинні поєднувати знання, вміння і практичні навички, способи мислення,

професійні світоглядні й громадські якості, морально-етичні цінності (розділ I, ст.1, п.13) [2].

Закон «Про вищу освіту» визначає Міністерство освіти і науки, як орган виконавчої влади в галузі освіти й науки на який покладено обов'язки контролювати якість освітніх послуг, наданих вищими навчальними закладами. Відповідно до ст. 9, 10 розділу III Міністерства освіти і науки разом із національним агентством із забезпечення якості освіти розробляє стандарти навчальної діяльності, обов'язкові до виконання вищими незалежно від форми власності та підпорядкування [2]. Стандарт вищої освіти є сукупністю вимог до змісту й результатів відповідної діяльності вищих навчальних закладів, він передбачає вимоги до програми підготовки фахівців. Зокрема, йдеться про «перелік компетентності випускника » та «нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформований у термінах результатів навчання» (розділ III, ст.10, п.1,3) [2].

Ведучи мову про європейські інтеграційні процеси, потрібно усвідомлювати, що засадничий світоглядний принцип європейської освіти – це єдність у розмаїтті.

Так, на думку В. Шинкарука, стратегія розвитку вищої освіти України в умовах Болонського процесу передбачає створення інфраструктури, яка дозволить вищим навчальним закладам максимально реалізувати свій індивідуальний потенціал в плані задоволення високих вимог європейської системи знань та адаптувати систему вищої освіти України до принципів, норм, стандартів і основних положень Європейського простору вищої освіти, прийнятних і ефективних для нашої держави і суспільства [4].

Динамічні зміни в суспільно-економічному та політичному розвитку України зумовлюють стратегічні завдання держави і визначають головні напрями оновлення і модернізації національної системи вищої освіти, спрямовані на підвищення якості надання освітніх послуг, забезпечення суспільних потреб у висококваліфікованих фахівцях, здатних адекватно реагувати на виклики часу. Провідним національним соціально-економічним пріоритетом XXI століття має стати розвиток оновленої моделі

вищої освіти, орієнтованої на перспективу, оскільки, по-перше, здебільшого фахівці з вищою освітою є ініціаторами інновацій, а, по-друге, все більш помітним стає вплив рівня та якості освіти на підвищення матеріального і культурного рівня населення.

Ключовою частиною вищої освіти України в соціально-економічній ситуації, що склалася в період становлення демократичної правової держави з ринковою економікою, є правова освіта. Реформи політичної і суддівсько-правової системи вимагають розвитку юридичної освіти... Зміст правової освіти повинен створювати передумови для забезпечення усвідомлення молоддю значення права, формування знань про основи законодавства, правового світогляду і стилю мислення [5].

Неперервність такого навчання повинна забезпечуватися ще з дошкільних закладів. Такий процес міг би виглядати так: дошкільні заклади – навчання з правознавства в формі ігор; початкові класи – години правової інформації; старші класи – уроки сучасного правознавства; вища школа – забезпечити доступ до правової освіти всім студентам починаючи з першого курсу (факультативно чи з пакету дисциплін на вибір), з метою виховання законослухняного громадянина демократичної держави [5].

Поділяючи думку вітчизняних фахівців [1, 3,4] вважаємо, що нагальна потреба у модернізаційних зрушеннях у вищій школі вимагає концептуального удосконалення системи освіти і професійної підготовки фахівців.

Серед складових модернізації вищої освіти України, які набувають особливої значущості в контексті національних пріоритетів в сучасному світі і на перспективу, нам бачиться за доцільне виокремити наступні: приведення національної законодавчо-правової бази в освітній галузі у відповідність до міжнародних стандартів; оптимізація мережі вищих навчальних закладів, укрупнення напрямів і спеціальностей вищої освіти; створення умов для забезпечення рівного доступу до вищої освіти, безперервність процесу освіти та професійного вдосконалення; забезпечення високої якості освітніх послуг, їх відповідність світовим стандартам; інформатизація освіти,

модернізація її методів та освітніх технологій, перехід до відкритої моделі освіти; запровадження в навчальний процес інноваційних і креативних елементів, новітніх досягнень освіти і науки; орієнтація на особистісно-орієнтовану освіту, сприяння гармонійному розвитку особистості студента, його здатності самостійно здобувати і розвивати знання, формувати інформаційні та соціальні навички; оновлення змісту фахової підготовки, поглиблення фундаменталізації навчального процесу поряд з гуманізацією освітнього процесу; виховання у студентів аналітичного мислення, громадянської культури і патріотизму, всебічного світогляду і високої моральності; забезпечення і підтримка належної якості науково-педагогічних кадрів, від якої вирішальною мірою залежить якість вищої освіти.

В такий спосіб реформаційні заходи в системі вищої освіти на сучасному етапі можуть прислужитися активізації індивідуально-орієнтованого навчання та особистісного підходу до розвитку творчих здібностей студентів, забезпечити в процесі навчання формування самостійного аналітичного мислення студентів, слугувати вдосконаленню професійної підготовки спеціалістів, здатних працювати в умовах конкурентної економіки. Від цього багато в чому залежить, якою мірою майбутні спеціалісти зможуть поєднувати сучасні знання, професіоналізм із соціальною активністю і високою моральністю. Адже кінцевим результатом діяльності усіх рівнів освіти є всебічно освічена особистість, яка адекватно сприймає реальність, має системний світогляд і спроможна ухвалювати оптимальні рішення відповідно до профілю своєї діяльності.

Підсумовуючи вищевикладене, зазначимо, що з огляду на стратегічні пріоритети розвитку України в XXI столітті (ефективність соціально-економічного реформування, конкурентоспроможність національної економіки, розбудова соціально-правової держави, міжнародне визнання тощо), інноваційні заходи в системі національної вищої освіти є стратегічно обумовленими і закономірними, а реформування її структури постає нагальною необхідністю. В цьому плані важливою виглядає на наш погляд орієнтація на виховання фахівців високого світового рівня із талановитої

молоді, створення для них відповідних умов при підготовці та після закінчення вишів.

Серед основних завдань вищої освіти в контексті забезпечення національних пріоритетів на сучасному етапі варто наголосити на необхідності досягнення нею більшої конкурентоспроможності, прозорості і значущості на національному і міжнародному ринку праці. З огляду на вищевикладене, пріоритетного значення на нинішньому етапі модернізаційних зрушень у царині освіти набуває належне правове, організаційне і фінансове забезпечення випереджального розвитку наукомістких освітніх галузей.

На нашу думку, такої сукупності завдань і проблем, котрі постають сьогодні, галузь вищої освіти ще не знала. Досвід роботи вищих навчальних закладів показує, що одним із основних напрямками її удосконалення є розвиток нормативної та організаційно-структурної складової (удосконалення законодавчої та відомчої нормативно-правової бази, підвищення загально-освітнього рівня, мотивованості та відповідальності студентів, підвищення ефективності організаційно-управлінської діяльності, удосконалення структури та управління в межах конкретного вищого закладу освіти та ін.).

Список використаних джерел:

1. Закон України “Про основи національної безпеки України” від 19 червня 2003 р. № 964-ІУ // http://www.pbuv.gov.ua/law/03_nbu.html/
2. Закон «Про вищу освіту» від 01 липня 2014 / За матеріалами сайту <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Андрущенко В.П. Роздуми про освіту: Статті, нариси, інтерв'ю. - К.: Знання України, 2004. - 804 с.
4. Шинкарук В. Основні напрями модернізації структури вищої освіти України //Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. <http://www.mon.gov.ua> <http://osvitata.com/osvita-ta-nauka/administrativno-pravove-reguluvannya-vischo-osviti-v-ukra-ni.html>
5. Волковецька С. В. Потреба безперервної правової освіти в Україні // Теоретичний та науково-методичний часопис, №4 (додаток 1) 2008, Вища освіта України.